

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Національний університет «Одеська юридична академія»

**ЄВРОПЕЙСЬКІ ОРІЄНТИРИ РОЗВИТКУ УКРАЇНИ:
НАУКОВО-ПРАКТИЧНИЙ ВИМІР
В УМОВАХ ВОЄННИХ ВИКЛИКІВ**

МАТЕРІАЛИ
Міжнародної науково-практичної конференції

Одеса, 26 квітня 2024 року

Одеса
«Фенікс»
2024

*Рекомендовано до друку вченою радою
Національного університету «Одеська юридична академія»
(протокол № 8 від 15.05.2024 р.)*

За загальною редакцією **С. В. Ківалова**

Відповідальний за випуск **М. Р. Аракелян**

Є 24 **Європейські орієнтири розвитку України: науково-практичний вимір в умовах воєнних викликів** : матеріали Міжнар.наук.-практ. конф. (Одеса, 26 квітня 2024 р.) / за заг. ред. С. В. Ківалова. – Одеса : Фенікс, 2024. – 1000 с.
ISBN 978-617-8430-05-4

У збірнику відображено наукові напрацювання вчених, практиків, військовослужбовців у теоретичній та емпіричній площині у сферах філософських основ, загальної теорії та історичних досліджень держави і права, актуальних проблем світових соціально-політичних процесів, соціології та психології в умовах повномасштабного військового вторгнення. Висвітлено питання загроз національній безпеці в їх конституційному вимірі у рамках міжнародного та європейського права, трудового права та права соціального забезпечення, земельного, аграрного та екологічного права, пов'язані з функціонуванням економіки та підприємництва в умовах європейського вибору України. Розглянуто проблеми інформатизації та цифровізації суспільства, захисту інформації та кібербезпеки в умовах військового вторгнення, питання методики викладання іноземних мов, теорії та практики перекладу, проблеми лінгвістики та журналістики. Відображено наукові напрацювання у сферах адміністративного права та процесу, фінансового, морського та митного права, організації та вдосконалення судоустрою, прокуратури, інших правоохоронних органів, адвокатури. Висвітлено питання кримінального права, кримінально-процесуальних аспектів кримінального провадження та кримінологічних особливостей протидії злочинності в умовах воєнного стану, криміналістики, судової експертизи, психології та медицини у забезпеченні судочинства, цивільного та сімейного права, інтелектуальної власності та патентної юстиції, цивільного судочинства, господарського права та процесу. Розглянуто актуальні питання діяльності сучасних бібліотек у закладах вищої освіти, фізичної підготовки здобувачів вищої освіти.

Збірник розраховано на наукових і науково-педагогічних працівників, здобувачів вищої освіти, практичних працівників у сферах юридичної, економічної, соціологічної, політологічної, психологічної, філологічної наук, журналістики та кібербезпеки тощо.

УДК 005.332.2(4):316.42(477)»364»»20»(062.552)

Матеріали видано в авторській редакції

<i>Стоян Анна Василівна</i> ДИФЕРЕНЦІАЦІЯ СТАНДАРТІВ ДОКАЗУВАННЯ В АДМІНІСТРАТИВНОМУ ПРОЦЕСІ	80
---	----

СЕКЦІЯ 2. АКТУАЛЬНІ ГРАНІ ЗАГАЛЬНОЇ ТЕОРІЇ ПРАВА ТА ДЕРЖАВИ

<i>Завальнюк Володимир Васильович</i> ВПЛИВ ЮРИДИЧНОЇ АНТРОПОЛОГІЇ НА СТАНОВЛЕННЯ ПРАВОВОЇ КУЛЬТУРИ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДУ	83
<i>Мельничук Ольга Степанівна</i> СУЧАСНА ПРАВОВА ДОКТРИНА: ПОНЯТТЯ ТА ОЗНАКИ.	85
<i>Антошина Ірина Володимирівна, Завальнюк Ірина Володимирівна</i> ПРАВО ТА СУЧАСНЕ СУСПІЛЬСТВО ЯК ІНФОРМАЦІЙНЕ.	88
<i>Кобко-Одарій Вікторія Сергіївна</i> ТИПОЛОГІЯ ПРАВОВОГО МЕНТАЛІТЕТУ.	89
<i>Ковбасюк Степан Валерійович</i> РІЗНОВИДИ ІНСТИТУЦІЙНОГО АНАЛІЗУ В МЕТОДОЛОГІЇ ДЕРЖАВОЗНАВСТВА	92
<i>Кормич Анатолій Іванович</i> ДЕМОКРАТИЧНІ ТРАНСФОРМАЦІЇ ТА ЄВРОПЕЙСЬКА ІНТЕГРАЦІЯ УКРАЇНИ В УМОВАХ ЗБРОЙНОГО КОНФЛІКТУ	94
<i>Кравченко Сергій Петрович</i> НАЦІОНАЛЬНА ПРАВОВА СИСТЕМА В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ: ТРАНСФОРМАЦІЙНІ ВИМІРИ.	96
<i>Личко Валерія Сергіївна</i> ТЕХНОЛОГІЇ ЕЛЕКТРОННОГО УРЯДУВАННЯ ТА ВІДКРИТІ БАЗИ ДАНИХ ЯК РЕСУРСИ ПРАВНИЧОГО ДОСЛІДЖЕННЯ	99
<i>Рязанов Михайло Юрійович</i> СПАДКОЄМНІСТЬ І ПРАВОВА СПАДЩИНА: ЗВ'ЯЗОК У РОЗВИТКУ ПРАВОВОЇ СИСТЕМИ	101
<i>Тищенко Юлія Валеріївна</i> ПРАВОВИЙ МІФ ЯК ФЕНОМЕН МЕДІАКУЛЬТУРИ	103
<i>Чувакова Ганна Михайлівна</i> АСПЕКТИ ТА КРИТЕРІЇ ДЕФЕКТНОСТІ ЮРИДИЧНИХ ФАКТІВ	106
<i>Іванчук Віра Євстафіївна</i> НАПРЯМКИ ВИКОРИСТАННЯ ПРАВОВОГО МОНИТОРИНГУ В СУЧАСНІЙ ДЕРЖАВІ	108
<i>Березневич Вікторія Олександрівна</i> МОДЕЛІ ДЕРЖАВНОГО СУВЕРЕНІТЕТУ В УМОВАХ СУЧАСНИХ ВИКЛИКІВ	110
<i>Грунь Олександр В'ячеславович</i> СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ ПРАВОВОГО РОЗВИТКУ	112
<i>Губніцька Валентина Віталіївна</i> ЕВОЛЮЦІЯ ДЕМОКРАТІЇ В УКРАЇНІ: ВІД НАРОДНИХ РУХІВ ДО СУЧАСНИХ ІНСТИТУТІВ	114
<i>Дараган Євген Олександрович</i> ДО ОКРЕМИХ АСПЕКТІВ КОДИФІКАЦІЇ	116
<i>Лисак Станіслав-Юрій Юрійович</i> ОСОБЛИВОСТІ РЕАЛІЗАЦІЇ АНТИКОРУПЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ ТА США: ПОРІВНЯЛЬНО-ПРАВОВИЙ АСПЕКТ	118
<i>Одарій Віктор Віталійович</i> НЕТИПОВЕ ЗАСТОСУВАННЯ ПРАВА В РОМАНО-ГЕРМАНСЬКІЙ ПРАВОВІЙ СИСТЕМІ	121
<i>Слюсаренко Катерина Русланівна</i> ПРАВО БІОЕТИКИ ЯК НОВИЙ НАПРЯМОК СУЧАСНОЇ ЮРИСПРУДЕНЦІЇ	123

СЕКЦІЯ 3. ІСТОРИЧНІ ДОСЛІДЖЕННЯ ДЕРЖАВИ І ПРАВА

<i>Аніщук Ніна Володимирівна</i> АВСТРИЙСЬКИЙ ЦИВІЛЬНИЙ КОДЕКС 1797 Р.: ГЕНДЕРНО-ПРАВОВИЙ АНАЛІЗ	126
<i>Горяга Оксана Вікторівна</i> ЩОДО ПИТАННЯ СТАНОВЛЕННЯ ТА ПРАВОВОГО СТАТУСУ «ЗНАТНОГО (ЗНАЧНОГО) ВІЙСЬКОВОГО ТОВАРИСТВА»	128
<i>Єфремова Наталя Володимирівна</i> ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ ПРАВОВОЇ КУЛЬТУРИ У ПОЛЬЩІ ТА В РЕЧІ ПОСПОЛИТІЙ.	129
<i>Корнієнко Ірина Валеріївна</i> СТАНОВЛЕННЯ ІСТОРИЧНОЇ НАУКИ В УКРАЇНІ У ПЕРШІЙ ПОЛОВИНІ ХІХ СТОЛІТТЯ.	132
<i>Шершенкова Вікторія Анатоліївна</i> ВІЙСЬКОВА ОРГАНІЗАЦІЯ В КИЇВСЬКІЙ РУСІ	135
<i>Войцехівська Дарина Юріївна</i> ДЕРЖАВНО-КОНФЕСІЙНА ПОЛІТИКА РОСІЙСЬКОГО ЦАРАТУ ЩОДО КАТОЛИЦЬКИХ ГРОМАД ПІВДНЯ УКРАЇНИ НАПРИКІНЦІ ХVІІІ – ХІХ СТ.	137

СЕКЦІЯ 3

ІСТОРИЧНІ ДОСЛІДЖЕННЯ ДЕРЖАВИ І ПРАВА

*Керівник секції: завідувач кафедри історії держави і права,
доктор юридичних наук, професор Н. В. Аніщук*
*Секретар секції: доцент кафедри історії держави і права,
кандидат юридичних наук, доцент І. В. Корнієнко*

Аніщук Ніна Володимирівна
*Національний університет «Одеська юридична академія»,
завідувач кафедри історії держави та права,
доктор юридичних наук, професор*

АВСТРІЙСЬКИЙ ЦИВІЛЬНИЙ КОДЕКС 1797 р.: ГЕНДЕРНО-ПРАВОВИЙ АНАЛІЗ

Наприкінці 18 ст. австрійський уряд з метою випробування виробленого проекту цивільного кодексу вирішив апробувати, перевірити його застосування на практиці у Галичині – одному з найбільш коронних країв Австрійської імперії. Це свідчить про те, що обґрунтованість теоретичних положень та ефективність практичного застосування і реалізації новоствореного Цивільного кодексу австрійський уряд вирішив випробувати у Галицькому коронному краї, перш аніж поширювати його дію на усю територію Австрійської монархії [1, с. 115].

У зв'язку з декретом від 17 лютого 1797 р. Австрійський цивільний кодекс було запроваджено у Західній, а декретом від 8 вересня 1797 р. – і у Східній Галичині [2, С. 235]. Слід зазначити, що інша поширена назва Австрійського цивільного кодексу 1797 р., яка зустрічається в науковій юридичній літературі – це Цивільний кодекс для Галичини, або цивільний кодекс Галиції, а також Галицький цивільний кодекс (лат. *Codex civilis pro Galicia Orientali*, у німецькомовній літературі відомий як нім. *Westgalizische Gesetzbuch*). Запровадження Галицького цивільного кодексу саме в Галиції пояснюють необхідністю заміни польського права після приєднання цієї території до Габсбурзької монархії [3, с. 86].

Цивільний кодекс для Галичини 1797 став першою в історії Європи кодифікацією приватного права [2, с. 10]. Цивільний кодекс для Галичини 1797 р. був апробаційним, експериментальним не тільки для самого Галицького краю, де він діяв упродовж 15 років, а й для австрійського уряду, оскільки увесь цей час він доопрацьовувався австрійською владою і врешті був замінений укладеним на його основі Загальним цивільним уложенням Австрійської імперії 1811 р., яке отримало вже загальнодержавний характер [1, с. 117].

Автором тексту, що лежав в основі Цивільного кодексу для Галичини став Карл Антон фон Мартіні, юрист із Рево (теперішня італійська провінція Трієнт) [4].

Історики ідентифікують Цивільний кодекс Галичини як такий, що мав локальний характер, оскільки діяв не у всій державі, а лише в частині Габсбурзької монархії. Проте це жодним чином не нівелює його значення як приватноправової кодифікації, інтерес до якої зростає. Адже цей кодекс розробили та ввели ще до перших загальновизнаних у світі цивілістичних кодифікацій на зразок Цивільного кодексу Наполеона [5].

Австрійський цивільний кодекс 1797 р. з гендерної точки зору був дискримінаційним щодо жінок, зокрема дружин. Так, ст. 62 глави III «Про права подружжя» передбачала, що чоловік є глава сім'ї: чоловік перш за все управляє майном та турбується про нього, утримує та

захищає в усіх справах дружину відповідно до свого становища та звання [6, с. 55]. Стаття 64 глави III «Про права подружжя» зазначала, що дружина приймає майнове та суспільне становище чоловіка, вона повинна слідувати у його справах, допомагати в міру своїх сил у майновому становищі і по дому, розвивати загальну справу загальними силами та послухом [6, с. 55].

Отже, чоловік – голова подружнього союзу: з цієї причини йому належить управляти та займатися домашніми справами. Але також його обов'язком є забезпечувати жінці відповідне утримання залежно від його майнового стану і захищати її інтереси у всіх можливих випадках.

Жінка бере прізвище чоловіка і користується правами, наданими його положенням; вона повинна також проживати там, де проживає її чоловік, допомагати йому в його комерційних та побутових справах і, наскільки цього потребує домашній устрій, сприяти виконанню його розпоряджень та виконувати їх.

Дискримінаційною щодо жінок була ст. 169 глави V «Про опіку та піклування», в якій йшлося про те, що жінки, за загальним правилом, не могли здійснювати опіку [6, с. 85].

Дискримінаційною щодо жінок була ст. 418 глави XII. «Про підпризначеного спадкоємця та фідейкоміси», в якій зазначалося про те, що всі жіноче покоління виключається згідно загального правила із фідейкоміси [6, с. 251].

Таким чином, короткий гендерно-правовий аналіз Австрійського цивільного кодексу, який набув чинності у Галичині у 1797 р. та діяв там 15 років, дозволяє дійти висновку, що жінки не були рівними із чоловіками. Це особливо яскраво простежувалося у питаннях, пов'язаних із шлюбом та сім'єю.

Список використаних джерел

1. Савуляк Р. Цивільний кодекс для Галичини 1797 р.: укладення, структура, загальна характеристика та значення. *Технології, інструменти та стратегії реалізації наукових досліджень* : матеріали V міжнар. наук. конф. (м. Київ, 24 лют. 2023 р.). С. 114–119. URL: <https://archive.mcnld.org.ua/index.php/conference-proceeding/article/view/427>

2. Бойко І. Й. Австрійський цивільний кодекс 1797 р. та його застосування у Східній Галичині: деякі дискусійні питання. *Часопис Київського університету права*. 2015. № 3. С. 8–11. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Chkup_2015_3_3

3. Гужва А. М. Галицький цивільний кодекс 1797 р. як взірєць рецепції римського права. *Часопис цивілістики*. 2017. Вип. 27. С. 86–91. URL: <https://hdl.handle.net/11300/17147>

4. В Івано-Франківську презентували унікальний український переклад Цивільного кодексу Галичини 1797 року. *Firtka: агенція новин*. URL: <https://firtka.if.ua/blog/view/v-ivanofrankivsku-prezentovali-unikalnij-ukrainskij-pereklad-civilnogo-kodeksu-galicini-1797-roku-foto132134>

5. Галицьке чванство, або Є чим пишатися. *Галицький кореспондент*. URL: <https://gk-press.if.ua/galytske-chvanstvo-abo-ye-chym-pyshatysya/>

6. Цивільний кодекс Східної Галіції 1797 / пер. з лат. А. Гужви ; за ред. О. Кутателадзе, В. Зубаря. Одеса, 2013. 536 с.

Ключові слова: Австрійський цивільний кодекс, цивільний кодекс для Галичини, гендерна дискримінація, жінки, право.

Key words: Austrian Civil Code, Civil Code for Galicia, gender discrimination, women, law.